

Шта је погрешно, а шта добро у савременом феминизму?

Пише: Кристина Хоф Сомерс
уторак, 21 април 2009 18:43

Последње две деценије посветила сам проучавању утицаја феминизма на америчку културу – са посебним нагласком на универзитетском феминизму. У следећих 35-40 минута даћу вам све важне информације о овој теми. Наравно, информације никада нису цела прича; ја о томе имам и свој став и ви ћете га чути.

Вечерас ћу заступати став да је феминизам отишао у погрешном правцу. По мом мишљењу, племенити циљ еманципације жена савремени женски покрет нарушава на најмање три начина. Прво, данашњи покрет има веома нејасну слику о мушкарцима; друго, он јако преувеличава позицију америчке жене као жртве; треће, он је догматски привржен ставу да су мушкарци и жене суштински исти. Покушаћу да вам објасним и оправдам своју критику, и као закључак понудим оно што видим као разумну и хуману алтернативу савременом феминизму. Такође, фемнисткињама које критикујем понудићу маслинову гранчицу.

Али најпре неколико речи о мени. Пре раних деведесетих била сам угледна феминисткиња. Позивана сам на конференције о феминизму и радила рецензије радова за један феминистички филозофски часопис. Моји курсеви на Кларк Универзитету били су уско повезани са женским студијама. Све то се променило 1994. године када сам објавила књигу: „Ко је украо феминизам?“. Књига је била изразито феминистичка, али је одбацивала идеју да су америчке жене угњетаване. У великој мери, феминизам је уродио плодом, казала сам. До деведесетих, сматрала сам, америчке жене постале су најслободније на свету. Више није било смисла говорити да је женама као групи много горе него мушкарцима. Да, и даље је било неједнакости, али говорити о америчком друштву као о „патријархату“ или о Американкама као грађанкама другог реда било је сасвим сулудо.

У књизи сам показала како су феминизам преузели универзитетски ексцентрици посвећени рату међу половима. А када кажем „ексцентрици“, заиста то и мислим. Даћу један кратак пример – једна моја колегиница у области феминистичке филозофије говорила је о својим семинарима као о „овуларима“. Она је одбацила маскулинистички израз „семинар“, зато што је корен те речи повезан са, па, самом суштином мушке моћи. Заправо је веома смешно када боље размислите. Међутим, ова жена се није шалила.

Када је књига: „Ко је украо феминизам?“ први пут објављена, неки угледни феминисти су се чак сложили са оним што сам рекла – чак сам примила и неколико писама

Шта је погрешно, а шта добро у савременом феминизму?

Пише: Кристина Хоф Сомерс
уторак, 21 април 2009 18:43

обожавалаца – али не превише. Већином, феминистички естаблишмент био је разјарен. Убрзо сам била изложена грубим нападима због моје јереси. Многе феминистичке вође и аутори остали су убеђени да су Сједињене Државе угњетавачки патријархат. Нису баш биле одушевљене мојим позивом на умереност. Назвале су ме ретроградном силом, издајником свога рода, анти-женом. У једној љутитој критици, Маргарет Тачер и ја назване смо „двема имитаторкама жена“.

Требало би да напоменем да то, што сам дошла на лош глас, није нимало лако пало мојим родитељима – који су веома либерални и које је обесхрабрила чињеница да су њихову ћерку напали људи којима се они диве – попут истакнуте феминисткиње Глорије Стајнем. Или, још горе, што је подржавају људи које они сматрају ужасним (мој отац је возио сеоским путем у Вермонту када је чуо конзервативног радио водитеља Раша Лимбоа како хвали нешто што сам написала. Замало је ударио у банкину). Наравно, уз све резерве, моји родитељи остају моји привржени поштоваоци.

У сваком случају, ја нисам за враћање на старо, нити сам издајница, анти-жена или имитација жене. Ја сам професорка филозофије са поштовањем према логици, разборитости, поткрепљеном доказивању и – надам се – са јаким смислом за правичност. Заправо, мислим да ме је баш моја наклоност према логици, разуму и правичности довела у сукоб са феминистичким естаблишментом.

Нисам овде како бих вас натерала да одбаците класични феминизам старог кова какав је женама донео право гласа, шансу за образовање и многе друге слободе. Ја страствено подржавам такав стил феминизма и називам га феминизмом једнакости. Феминиста једнакости жели за жене оно што жели за све – правичан третман, поштовање и достојанство. Феминизам једнакости промовише сагласје и благонаклоност међу половима и може довести до много нормалнијег, срећнијег и етичнијег света.

Феминизам једнакости није нов. Он је укореењен у класично-либералној политичкој традицији која је изникла из европске традиције просветитељства. Управо је класични либерализам потакао „први талас“ феминизма у 19. веку, који је обезбедио женама право гласа; такође, он је довео до „другог таласа“ феминизма у '60-им и '70-им, те до даљег повећања слобода и могућности за жене. Према свим мерилима, феминизам једнакости је једна велика и успешна америчка прича.

Шта је погрешно, а шта добро у савременом феминизму?

Пише: Кристина Хоф Сомерс
уторак, 21 април 2009 18:43

Америчке жене цветају. Даћу само пар примера из области високог образовања: жене данас узимају 57% бачелор диплома, 59% диплома мастера и 50% доктората. У свакој расној и етничкој групи коју је у разматрање узело Министарство образовања САД, младе жене показују боље резултате од мушкараца. Да ли ствари стоје савршено када су жене у питању? Сигурно да не. Али оне не стоје савршено ни за мушкарце. Ствар је у томе да су велике битке за једнак третман и једнаке могућности жена у Америци војеване и извојеване. Да, жене се и даље упињу да пронађу равнотежу између породице и посла; да, морамо пронаћи начине да заинтересујемо више младих жена за послове у јавном сектору као и за области попут математике, компјутерских наука и инжињерства. Али, највећи део озбиљног посла за феминизам једнакости у 21. веку налази се изван граница ове земље, у државама у којима су жене заиста угњетаване. Постоје многи делови света, нарочито на Блиском Истоку и у Африци, где жене још нису виделе ни трачка слободе, а камоли два велика таласа ослобађања. Верујем да ће ослобађање жена у неразвијеним земљама бити највећа битка за људска права нашег времена.

Зашто онда, питате се, моја позиција, као и позиција других феминисткиња једнакости, попут Камил Палме, Дафне Патаи или покојне Елизабет Фокс-Ћеновезе, изазива толико противљења? Објаснићу: ако сте у својој школи имали предавање неке феминисткиње, ако сте похађали уводни курс у женске студије или ако сте посетили вебсајт једног или више националних удружења жена, нисте могли да приметите да се славе успеси феминизма једнакости; нисте могли да наиђете на изливе задовољства због слобода и могућности које данас уживају америчке жене. Преовлађујућа филозофија данашњег женског покрета није феминизам једнакости – већ „феминизам жртве“. Међу феминисткињама „жртве“ нико не жели да слуша о примерима где су жене успеле.

Њих једино занимају, а често су спремне и да их измисле, они углови гледања на ствари, према којима жене опет испадају угњетаване и подређене мушкарцима. Када критикујем савремени феминизам ја мислим управо на ту верзију, на тај начин посматрања ствари. Објаснићу детаљније какав је он, и зашто би га, за име света, требало одбацити.

Многи истакнути феминистички активисти и научници су убеђени да су истраживања феминиста разоткрила један свеprisутни и жилави систем захваљујући коме мушкарци истрајавају у подређивању и угњетавању жена – они га називају полним/родним системом. Професорка филозофије са Универзитета у Илиноису Сандра Ли Бартки је (парафразирајући социолога Гејл Рубин) дефинисала полно-родни систем као „сложени процес помоћу кога се бисексуална деца претварају у особе мушког или женског рода, оне којима је намењено да наређују, и оне којима је намењено да слушају“. Када сам овај цитат прочитала своме мужу, он ме је питао „А који је то пол који

Шта је погрешно, а шта добро у савременом феминизму?

Пише: Кристина Хоф Сомерс
уторак, 21 април 2009 18:43

мора да буде послушан?“

Родни феминисти склони су да на конвенционалну мушкост гледају као на патологију и узрок великог дела зала овога света. Ево једног примера – „Вагинини монолози“ су комад који је написала Ив Енслер. Једном годишње, он се изводи у више од 600 кампуса широм Америке. У комаду, различите жене веома сликовито, детаљно и експлицитно говоре о својој интимној анатомији. Мада многи од студената одлазе да гледају овај комад само да би се добро забавили слушајући сочне штосеве, Вагинини монолози имају дубљу родно-феминистичку поруку. Ради се о разобличавању рушевина патријархата и о злоћудности свега што је мушко. Комад је отровно анти-мушки.

Средишња порука покрета дана Вагине јесте да су мушкарци већином насилни и безобзирни грубијани. Али у чему је проблем са комадом и са филозофијом родног феминизма која га је изнедрила: мушкарци углавном нису насилници. Они нису угњетавачи. Да, међу нама се могу наћи презира достојни неандерталци, и немам нимало симпатија према њима. Али изједначавати њих са (етичком) већином мушкараца је безочно сексистички. Ипак, изнова и изнова, видимо како савремени феминизам узима најгоре примере патологије мушкости и третира их као правило.

Сада да се посветим мојој другој великој замерци савременом феминизму: његовом безобзирном занемаривању истине. Обављајући истраживања за моје књиге, пажљиво сам испитала неке од уобичајених феминистичких тврдњи о насиљу над женама, депресији, поремећајима у исхрани, разликама у зарадама и образовању. Оно што сам закључила јесте да је већина статистика о жртвама у најбољем случају погрешно тумачена, а у најгорем случају и потпуно нетачна.

Неки би могли помислити да, будући да је феминистичка литература тако обимна и сложена, неминовно мора доћи до неких грешака. Па шта? Али ја, и други који су радили испитивања, нашли смо да постоји огромна количина срамно нетачних информација. Оне нису изузетак, већ правило. Што је још горе, феминисткиње које промовишу лажне статистике верују у њихову тачност. То и објашњава њихову нетрпељивост према критичарима попут мене, њихов зазор у односу на мушкост и њихово убеђење у то да су американке угњетаване колико и жене у Уганди и Авганистану. Сасвим природно, оне осећају потребу да своја уверења поделе са студентима.

Шта је погрешно, а шта добро у савременом феминизму?

Пише: Кристина Хоф Сомерс
уторак, 21 април 2009 18:43

Ив Енслер је 2003. одржала предавање на Редклиф институту. Гомили (углавном женских) студената са Харварда Енслерова је рекла „Мислим да је угњетавање жена универзално. Мислим да смо у ланцима на свакој тачки кугле земаљске... Систематско угњетавање постоји широм планете.“

Проста је чињеница да америчке жене нису угњетаване. Оне су међу најздравијим, најслободнијим, најобразованијим женама на свету, а према резултатима међународних анкета налазе се и при врху листе најсрећнијих и најзадовољнијих животом. Међутим, на жалост, Енслерова своје трагично излагање може да поткрепи са више од 20 година феминистичког учења.

Да ли је важно то што у срцу савременог феминизма лежи толико чињенички сумњивих података? Да ли је важно то што феминистичке вође у САД мисле и говоре толико неодмерених ствари? Одговор је јасно „да“. Најпре, америчким женама које су заиста угрожене насиљем или непријатном дискриминацијом потребнији би била истина и квалитетна истраживања. Проблеми жена неће нестати сексуалном политиком и претеривањима – без обзира на то колико су она добронамерна. Погрешно интерпретирање по правилу чини праве случајеве страдања мање уочљивим и ствара препреке у њиховом решавању. Друго, лажне оптужбе, претеривања и повици „вук!“ подривају кредибилитет и делотворност феминизма уопште. Свету је јако потребан трезван, одговоран и реалистичан женски покрет. Али групе америчких жена које су заведене илузијом како су оне саме и даље угњетаване, неће бити од помоћи у стварању таквог покрета. Ако си уверен да је твоја кућа у пламену, вероватно нећеш помагати сусетки да угаси истински пожар у њеној кући. А данас, наше суседство је планета.

И на крају, као професорка филозофије и неко ко гаји поштовање према рационалности, објективном научном раду и интелектуалном интегритету, не престајем да се згражавам када видим како истакнути универзитетски професори и престижни публицисти шире неистине. То је срамота.

Замишљавам како се у овом тренутку неко побунио: „У реду, пронашли сте много нетачних статистика и слажемо се да би их требало исправити. Тачно је и да постоје неке феминисткиње са дугачким језиком, мало склоне претеривању. Али, шта је се оним статистикама које су тачне, а које показују да су жене у Сједињеним Државама далеко од тога да буду једнаке са мушкарцима? Зар није, најзад, истина да жене које раде пуно радно време зарађују отприлике 76 центи за сваки долар који зарађују мушкарци? Зар није истина да у Сједињеним Државама жене заузимају само око 15% места у

Шта је погрешно, а шта добро у савременом феминизму?

Пише: Кристина Хоф Сомерс
уторак, 21 април 2009 18:43

Сенату? Зар није истина да су жене и даље ужасно мало заступљене на високим позицијама у бизнису, науци и технологији? Како можете да поричете чињеницу да се жене у Сједињеним Државама и даље суочавају са озбиљном секуалном дискриминацијом?“

Па, ја то заправо и не поричем, али не видим ни разлог да томе слепо верујем – што ме доводи до трећег разлога због кога мислим да је савремени феминизам кренуо у погрешном правцу. Разлози за разлику у зарадама и за то што више мушкараца него жена одлази у дисциплине попут инжењерства и физике не морају имати никакве везе са дискриминацијом и угњетавањем, већ са чињеницом да мушкарци и жене – у просеку – имају битно различите приоритете у животу. Не одбацујем могућност да на неким пољима неправедна дискриминација постоји – заправо сам сигурна да је негде има – али постоји и друго убедљиво и јако објашњење за разлике које постоје. Као феминисткиња једнакости, прихватам чињеницу да су мушкарци и жене вероватно различити по своме психолошком и сазнајном склопу. Мада средина и социјализација заиста имају значајну улогу, све већи корпус истраживања неуронаука, ендокринологије и психологије настао током последњих 30 година указује да многе разлике у способностима и преференцијама имају биолошку основу. Које су то биолошки засноване разлике? Мушкарци, у просеку, имају боље просторне и механичке способности, жене боље вербалне способности. Године 1998. психолог Дејвид Гири са Универзитета Мисури објавио је сажетак литературе о полним разликама под називом „Мушко и женско“ уз помоћ Америчког удружења психолога. Сажетак има скоро 50 страница фуснота које упућују на чланке у научним часописима који указују на урођене разлике. Ови радови нису коначни суд, али се сигурно не могу одбацити нити игнорисати.

Погледајте само расправу коју је изазвао Лари Самерс када је изнео хипотезу да су разлике међу половима узрок различите заступљености полова у неким професијама. Чак и до данашњег дана, феминисткиње организују протесте када Самерс држи говоре о неким потпуно невезаним темама, па му универзитети, попут „Дејвиса“ отказују позиве.

Ништа не би могло бити даље од научног и истраживачког духа. Хипотеза о различитости има озбиљну подршку уважених научних студија. Ако су ове судије само делимично поуздане, оне би могле да објасне зашто су жене склоније од мушкараца да брину о деци, или зашто их привлаче позиви као што су учитељица, социјални радник, медицинска сестра или педијатар – и зашто мушкарци доминирају у авио-механици, инжењерству хидраулике, или као војници. Мајка природа не игра по правилима политичке коректности. И у друштву које признаје разлике постоји и даље много простора за феминизам једнакости. На крају крајева, увек ће бити много жена које се опиру стереотипима и не би требало да у томе буду онемогућаване. Као феминисти

Шта је погрешно, а шта добро у савременом феминизму?

Пише: Кристина Хоф Сомерс
уторак, 21 април 2009 18:43

једнакости, желимо да видимо више жена директора, добитница Нобелове награде или жена за воланом тркачких кола. Феминизам једнакости је неумољив када је у питању заштита принципа једнаких могућности за све. Али, за разлику од родног феминизма, ми не инсистирамо на једнаким резултатима. Управо супротно, једнакост резултата - имајући у виду разлике у преференцијама – водила би једној другој врсти дискриминације.

Данас, постоји снажна кампања, који подржавају многи женски активисти, националне женске организације као и чланови Конгреса, да се спровођењем закона о једнакости, тзв. „Title IX“ обезбеди напредак жена у математици и науци – на исти начин као што је учињено у фудбалу и кошарци. Претпоставка која се налази иза ове кампање јесте да су сексизам и дискриминација главни разлози за то што има мање жена него мушкараца у врху математике, физике, компјутерских наука и инжењерства. Ова кампања је, у најбољем случају, преурањена – а у најгорем, катастрофа која ће приморати водеће одсеке да запосле недовољно квалификоване кандидате што ће лоше да се одрази на квалитет америчких истраживања и нашу способност померања граница у иновацијама.

Да сумирам: савремени феминизам може се окривити за ирационално непријатељство према мушкарцима, немаран однос према чињеницама и статистикама, и сопствену неспремност да узме у обзир могућност да су полови једнаки – али другачији.

Понекад ме питају, „Постоји ли ишта што вам се допада код савремених феминисткиња?“ На недавно одржаној дебати у Политичкој унији Јејла, неко из публике је рекао, „Ви оптужујете родне феминисткиње да су веома негативне према мушкарцима, према нашем друштву – али сте ви исто толико негативни и критични када су у питању родне феминисткиње.“ Најпре, нема ничег лошег у томе да се буде негативан и критичан уколико ваше примедбе имају смисла. Ипак, срећна сам што могу да кажем да постоје неке ствари у савременом феминизму које ми се много допадају.

Узмимо опет Ив Енслер. Она је много више од ауторке једног анти-мушког комада и неког ко даје неодмерене изјаве. Током година, она је лично била укључена у промовисање женских права на местима што су Руанда, Хаити и Конго. Године 2000., много ризикујући, отпутовала је у Авганистан и забележила ужасе које су чинили Талибани. Недавно, у јесен 2007, она је провела месец дана у Демократској Републици Конго где су хиљаде жена брутално силоване и злостављане од стране безочних војничких банди.

Шта је погрешно, а шта добро у савременом феминизму?

Пише: Кристина Хоф Сомерс
уторак, 21 април 2009 18:43

Или узмимо правницу Кетрин Мек Кинон. Она може да вас излуди својим изјавама, али Мек Кинон је једна од лидера међународне организације за женска права под именом „Једнакост сада“. Ова група се агресивно супроставља кршењу људских права попут трговине женама и децом у Индији, гениталном сакаћењу жена у Малију, каменовању жена у Ирану. Ово је поштовања вредан и неопходан посао и човек мора да јој честита на томе.

Дакле, у савременом феминизму има много тога вредног, одговорног, чак и херојског. Али ако покрет у целости жели да остане меродаван и делотворан у сузбијању сексистичке окрутности и неправде, мораће да се промени. Мораће мало да омекша реторику када су у питању мушкарци, и да буде опрезнији када су у питању истина и тачност. Најзад, а то је можда и најважније, мораће да постане отворенији: и умереним и конзервативним женама мора бити понуђено учешће.

Савремени владајући феминизам има прилично бедну слику о религиозним женама посвећеним породици. Међутим, историјски гледано, такве жене биле су од највеће важности покретима за ослобађање – од аболиционистичког покрета до сафражеткиња. Оне би могле да буду кључ за успешно промовисање међународног женског покрета данас. За почетак, оне су веома бројне. У САД постоји десет милиона жена еванђелисткиња. Многе од њих могле би се окупити око хуманих циљева покрета „Једнакост сада“. Једном, када се оне мобилишу и построје уз прогресивне снаге, једном када се повежу са женским групама широм света, како историја показује, могле би да успеју.

Џон Нокс, шкотски свештеник из 16. века, био је згрожен претњом од женске политичке моћи, коју је звао „монструозном четом“. Био је престрављен њоме, а исто би се осећали и сви мушки угњетавачи овог света када би коалиција радикалних, умерених и еванђелистичких жена почела да маршира у њиховом смеру.

Да закључим, угњетавачки патријархат заиста постоји на местима као што су Иран, Сомалија, Хаити, Мали, Уганда, Саудијска Арабија и Конго. Милиони жена пате, и тешко ми је да се сетим много узвишенијих циљева на овом свету, од проналажена начина да се њима помогне. У прошлости, овај говор био је насловљен „Одбаците савремени феминизам“. Али, ја сам изменила наслов. Не мислим да би требало да одбацимо савремени феминизам. Требало би да га реформишемо, исправимо његове мане, тражимо да се чује и глас умерених и конзервативних феминисткиња, а онда се посветимо писању следећег великог поглавља у историји женског похода на слободу. Хвала вам.

Шта је погрешно, а шта добро у савременом феминизму?

Пише: Кристина Хоф Сомерс
уторак, 21 април 2009 18:43

(Предавање одржано на Хамилтон Колеџу новембра 2008. године)

http://www.aei.org/publications/filter.all,pubID.29165/pub_detail.asp

(Превод и адаптација: Јована Папан)